verheerlijkt worde." Met andere woorden: zijn deze „eikenboomen der gerechtigheid" zoo genaamd in tegenstelling met het geknakte riet en de rookende vlaswiek, waarvan dezelfde profeet elders spreekt, of ligt hierin alleen een tegenstelling met den zondaar, die door Jesaja bij een doorn en distel vergeleken wordt.

In de eerste plaats nu zij opgemerkt, dat de vertaling eikenboomen der gerechtigheid minder juist is. Onze vertalers volgden hierbij het voorbeeld van de Luthersche vertaling, maar in het oorspronkelijke staat *ele*, dat eigenlijk beteekent terebintboomen. Wel vertoont deze boom eenige overeenkomst met den eikenboom, en is het daarom wel te begrijpen, dat Luther voor dien bij ons onbekenden terebintboom den eikenboom in de plaats stelde, maar beide boomen zijn toch niet hetzelfde.

De terebintboom of pistacia terebinthus, die in de zuidelijke landen van Europa ook voorkomt, maar toch alleen in de warme landen van Palestina en Arabie tot volle ontwikkeling komt, is een zeer sierlijke en nuttige boom. Hij groeit meest in dalen en op berghellingen, staat gewoonlijk alleen en steekt hoog boven het lager kreupelhout uit. Het witte, harde hout is uitstekend geschikt voor timmerwerk. De boom levert vruchten, die eetbaar zijn en waaruit een goede olie bereid wordt. En vooral is de terebint zeer geschat om de hars of terpentijn, die uit de bast vloeit. In de streken van Palestina verliest de terebint, die genoegzaam water heeft voor zijn wortelen, nooit zijn blad en draagt zoowel in den zomer als in den winter zijn rijke bladerenkroon.

Wanneer hier nu sprake is van terebintboomen der gerechtigheid, dan heeft men wel gemeend, gelijk ook onze Kantteekenaren opmerken, dat daarin een tegenstelling lag met de eikenboomen der ongerechtigheid. De afgoderij van de afvallige Israelieten vond gemeenlijk plaats op hoogten en onder groen geboomte, en meermalen wordt bij dezen afgodischen dienst bepaaldelijk gesproken van deze eiken- of terebintboomen. Juist omdat deze boomen zoo hoog werden gewaardeerd en door hun hoogen stam en hun eenzamen groei zoo sterk de aandacht trokken, werd in hun nabijheid aan de afgoden geofferd. Tegenover deze „boomen der zonde" zou de profeet dan de „terebintboomen der gerechtigheid" stellen, omdat de ware geloovigen niet de afgoden, maar God den Heere in gerechtigheid zouden dienen en een plantinge zouden zijn, waardoor Zijn naam werd verheerlijkt.

Toch schijnt deze tegenstelling ons te gezocht. Een boom, waarbij of waarmede het ongeloovige Israel afgoderij pleegt, kan niet gesteld worden tegenover de geloovige Israëlieten, die zelf boomen der gerechtigheid zouden genoemd worden. Ieder voelt, dat deze tegenstelling mank gaat en daarom door den profeet niet bedoeld kan zijn.

Veel juister en eenvoudiger is de verklaring, dat Jesaja hier een tegenstelling maakt tusschen den flink opgewassen en altijd groenen terebintboom, die in een waterrijken grond geplaatst is, en den terebint, die, omdat hij geen water heeft, verarmt en zijn bladeren vallen laat. Bij zulk een door gebrek aan water verarmden terebint, vergelijkt Jesaja in hoofdstuk 1 : 30 den goddelooze: Want gij zult zijn als een eik (of beter terebint) welks bladeren afvallen en als een hof, die geen water heeft. En met een terugslag op dit droeve beeld van den goddelooze, wordt nu juist het tegendeel geprofeteerd van het geloovige Israël, dat door den Messias zal verlost worden: opdat zij genaamd worden eikenboomen der gerechtigheid, eene plantinge des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde.

In dien zin kan dus gezegd worden, gelijk dan ook alle uitleggers, niet alleen van Gereformeerde zijde, zooals Calvijn, onze Kantteekenaren, maar ook de nieuwere exegeten eenparig toestemmen, dat de profeet met deze terebintboomen der gerechtigheid niet bedoelt enkele bijzonder begenadigde kinderen Gods, maar alle wedergeborenen, die „door het geloof in Christus zijn ingeplant en die vruchten der gerechtigheid dragen," gelijk onze Kantteekenaren het uitdrukken. Gelijk de profeet in hoofdstuk 60 : 21 dan ook uitdrukkelijk zegt: „En uw volk zullen *allen te zamen* rechtvaardigen zijn, zij zullen in eeuwigheid de aarde erfelijk bezitten; zij zullen zijn eene spruite mijner plantingen, een werk mijner handen, opdat Ik verheerlijkt worde".

Toch behoeft daarom het gewone spraakgebruik niet als onjuist of onschriftuurlijk te worden afgekeurd.

Vooreerst niet, omdat niet ieder geloovige ten allen tijde en evenzeer aan dit schoone beeld beantwoordt. De terebintboom der gerechtigheid toont u het beeld van Gods kind, dat niet alleen door het geloof Christus is ingeplant, maar ook nu dat geloof heeft, daarom vruchten der gerechtigheid voortbrengt en werkelijk een eere is voor Gods naam. Wanneer die band des geloofs verzwakt, de zonde een tijdlang de overhand heeft en Gods naam eer gesmaad dan geëerd wordt om onzentwille, dan mag de *staat* van zulk een kind Gods door Gods genade vaststaan, maar zijn *toestand* beantwoordt niet aan den titel, waarmede Gods kind hier wordt genoemd.

En in de tweede plaats vergete men niet, dat de profeet hier niet alleen een tegenstelling maakt tusschen den goddelooze en den rechtvaardige, maar ook tusschen de kinderen Gods zelf. Er is hier sprake van „treurigen Zions", van „gebrokenen van harte", van „gebondenen in de gevangenis". Voor hen zal de komst van den Messias de heerlijkste verrassing zijn; want Hij is gezalfd met den Geest des Heeren HEEREN om het jaar van het welbehagen des Heeren uit te roepen, den gevangenen te prediken vrijheid en den treurigen te beschikken sieraad voor asch- en vreugde-olie voor treurigheid. Eerst daardoor zal voor hen een nieuw tijdperk aanbreken, waarin zij „eikenboomen der gerechtigheid zullen genaamd worden en eene plantinge des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde".

Die profetie nu is zeker vervuld, toen Christus Jezus is gekomen, gelijk Hij zelf in de Synagoge van Kapernaum verklaard heeft, toen Hij zeide: „Heden is deze Schrift in uwe ooren vervuld." Dat is de rijkdom der Nieuw-testamentische bedeeling tegenover den dienst der schaduwen. Het jubeljaar der verlossing na de dienstbaarheid der wet. De genade en de waarheid, die in Christus ons geschonken zijn.

De tegenstelling tusschen Oud en Nieuw testament, tusschen Israel voor de komst van Christus en de gemeente van den Pinksterdag ligt dus wel degelijk in dit woord opgesloten. Jesaja geeft hier een *profetie*, en deze profetie is eerst door de komst van Christus en de uitstorting des Heiligen Geestes tot werkelijkheid geworden.

Diezelfde tegenstelling nu vindt men tot op zekere hoogte nog altoos in het midden der gemeente. De wet is niet te niet gedaan, maar bleef een tuchtmeester tot Christus. Vandaar dat deze gebondenen in de gevangenis, deze treurigen Zions, deze gebrokenen van harte, deze benauwden van geest nog steeds onder de gemeente gevonden worden. En eerst wanneer door hen persoonlijk in de prediking van het Evangelie en in de troostende inwerking van den Heiligen Geest in hunne benauwde zielen de blijde boodschap van het jubeljaar der verlossing is beluisterd, gaat ook voor hen de profetie in vervulling, dat hun gegeven is sieraad voor asch, vreugde-olie voor treurigheid, en weten zij, dat ook hun naam is geworden: eikenboomen der gerechtigheid, eene plantinge des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde.

Het Elberfelder stelsel.

(II *Slot.*)

Bij de beoordeeling van dit stelsel moet, naar ons voorkomt, tweeerlei wel onderscheiden worden.

Vooreerst de staatsarmenzorg zelf.

En ten tweede de wijze, waarop door dit stelsel de staatsarmenzorg nader geregeld en beperkt wordt.

Nu hebben wij nooit onder stoelen of banken gestoken, dat staatsarmenzorg onze sympathie niet heeft.

In een christenland, waar de Kerk haar roeping begrijpt en de particuliere liefdadigheid bloeit, moest de Overheid de zorg voor de armen aan Kerk en particulieren overlaten.

Zoodra de Staat als armverzorger gaat optreden, verslapt de zenuw der barmhartigheid bij de kerk, gaat de particuliere liefdadigheid achteruit en wordt het pauperisme in de hand gewerkt.

Maar hoe ernstig onze bezwaren ook zijn tegen deze armvoogdij van den Staat, zoolang de Christelijke kerk haar roeping niet nakomt, en het particulier liefdebetoon niet bij machte is, in den steeds wassenden nood der armen te voorzien, kan de Overheid zich niet geheel aan deze taak onttrekken.

Natuurlijk heeft dit standpunt met het staatssocialisme niets gemeen.

Het staatssocialisme beschouwt kerkelijke barmhartigheid en particuliere hulp als lapmiddelen. Ieder lid van de gemeenschap, „volk" geheeten, heeft recht op arbeid en brood. En als de arbeid ontbreekt, dan neemt de Staat het geld van den rijke en geeft brood aan den arme. Staatsarmenzorg is hier het eigenlijke en het ware. Wie arm is, heeft recht op onderstand, en de Staat is verplicht hem en zijn gezin te onderhouden. En de Staat heeft dit zoo te doen, dat voor kerk en particulieren niets te doen overblijft.

Het is tegen dit door en door vicieuse stelsel, dat Groen in de Tweede Kamer den strijd heeft aangebonden. En wij verwachten dan ook niet anders, dan dat de Regeering tegen dat beginsel zich principieel verklaren zal, wanneer ze onze armenwet herziet.

Maar hoe beslist ook onzerzijds tegen dit staatssocialisme de strijd aangebonden wordt, aan de andere zijde mag evenmin meegegaan met de Manchester school, die leert, dat de Overheid zich geheel van dit terrein te onthouden heeft, en de armen maar moet laten omkomen van gebrek en honger, wanneer de kerk en de particulieren hun roeping verzuimen.

Reeds onder Israël had God door de Overheid maatregelen laten treffen om voor de armen te zorgen. Aan de vrije liefde en het barmhartigheidsbetoon was niet alles overgelaten. Voor schuldenaars die gegijzeld werden, voor armen, die hun kleed te pand hadden gegeven, voor hongerigen, die aren op het veld nalazen, waren wettelijke bepalingen gemaakt. En al is de vorm dezer wetten, wijl theocratisch, voor ons geen norm, toch blijkt hier wel degelijk uit, dat de Overheid ook ten deze een roeping heeft.

Zoo heeft de Christelijke Overheid het dan ook steeds verstaan. Reeds vóór de reformatie doorbrak, had de Overheid gezorgd voor de armen, door het aanstellen van armmeesters of Heilige-Geestmeesters. En hoezeer de kerken na de Reformatie er voor geijverd hebben, dat de Overheid aan het kerkelijk diakonaat recht zou laten wedervaren en de armenzorg niet uitsluitend aan de Heilige-Geestmeesters zou overlaten, de kerken hebben nooit den eisch gesteld, dat de Overheid de zorg der armen geheel moest loslaten, ofschoon de kerk niet bij machte was voor alle armen te zorgen.

Eisch van het beginsel is dus niet, dat de Overheid zich geheel van dit terrein zal turugtrekken; maar wel, dat de hulp, die de Overheid biedt, beperkt worde tot het uiterst noodzakelijke, en tegelijk erkend worde, dat de Kerk van Christus en de particuliere liefdadigheid hier de eerste en heiligste roeping hebben en de Staatszorg slechts als aanvulling dienst mag doen.

Gegeven dus eenmaal de noodzakelijkheid van Staatsarmenzorg, omdat de Kerk of haar plicht verzuimt of niet bij machte is om te helpen, dan schijnt ook ons het Elberfelder stelsel voor de practijk de meeste voordeelen op te leveren.

Het groote gevaar toch, dat de armenbedeeling het pauperisme zal aankweeken, wordt door dit stelsel het meest gekeerd. Waar volgens dit stelsel onderstand alleen verleend wordt na persoonlijk bezoek, de arme voortdurend onder controle staat, en deze controle vooral dient om den arme uit zijn ellende op te heffen, daar toont de practijk, hoe juist dit stelsel, overal waar het werd toegepast, tot vermindering van het pauperisme leidde.

Slechts één bezwaar drukt dit stelsel.

Met de kerkelijke armenzorg wordt hier, althans officieel, geen rekening gehouden.

Het liefste zou ons daarom zijn, wanneer bij dit Elberfelder stelsel de maatregel ingevoerd kon worden, dat de staatsarmverzorgers bij elken arme, die om steun vroeg, eerst informeerden naar zijn kerkelijke gezindheid, aan de diakonie dezer kerk meedeelden, dat hier hulpe noodig was, en pas wanneer deze diakonie onmachtig of onwillig bleek om te helpen, in den nood voorzagen. Zoo zou van Overheidswege de roeping der Kerk erkend worden en een prikkel op het ingezonken kerkelijk leven onzer volkskerk uitgaan.

Ook dan bleef nog de onbilijkheid, dat de leden dier kerken, die haar eigen armen onderhouden, verplicht zijn door de hun opgelegde belasting mee bij te dragen voor de zoogenaamde „algemeene armen". Een onbillijkheid, die daarom te grooter is, omdat de leden dezer „vrije kerken" bovendien ook voor predikantstractementen, kerkelijke kosten, onderhoud hunner scholen geen geringe offers zich te getroosten hebben, terwijl de leden der „volkskerk" met een onbeduidend hoofdgeld en een cent in de collecte kunnen volstaan en hun diaconale barmhartigheid grootendeels teert op kapitalen, die door het voorgeslacht zijn opgetast.

Maar deze onbillijkheid weg te nemen, vermag de Regeering niet. En wie dit onrecht draagt om Christus wille, ziet ook in dit kruis eer een eere dan een schande.

Uit de Pers.

In het *Zeeuwsche Kerkblad* schrijft Ds. Douma van Middelburg over het vervangen van het houten kerkgebouw door een steenen te Arnemuiden het volgende:

Vóór het oude jaar ons verlaten heeft wil ik nog even melding maken van de verdwijning der laatste houten Kerk op ons eiland. Zooals de meeste lezers weten, hadden wij hier vroeger enkele houten bedehuizen, waarvan dat van Arnemuiden het laatste was, doch nu heeft de gemeente aldaar eene steenen woning. Op zichzelf zou het der moeite niet waard zijn om er van te spreken, want of men des Sabbaths opgaat naar een houten of naar een steenen Kerk, is wat het wezen der zaak betreft, precies gelijk, maar aan het oprichten van houten gebouwen na 1886 ligt eene gedachte ten grondslag, en dat weten waarschijnlijk niet allen, en daarom wensch ik het een mede te deelen.

Algemeen is bekend, dat vóór de doleantie van de zijde der Gereformeerden in de Herv. Kerk menigmaal tot de toenmalige Chr. Geref. het verwijt werd gericht, dat deze de vaderlijke erve noodeloos vaarwel hadden gezegd en het werd hun als eene grieve aangerekend, dat zij niet met meer klem voor de rechten der Gereformeerden waren opgekomen. Nu was dit verwijt zeer onbillijk, doch daarover wil ik niet spreken. Het was echter te verwachten, dat, wanneer eenmaal de strijd uitbreken zou tusschen hen, die de Gereformeerde belijdenis wilden handhaven en de kerkelijke besturen, de eersten zich niet goedschiks de kerkelijke goederen zouden laten ontnemen, en het was dus niet vreemd, dat de rechtbanken moesten beslissen over de vraag: aan wie de kerkelijke goederen voortaan zouden behooren De Nederduitsch Geref. Kerken (doleerende) verloren het proces, en werden in het ongelijk gesteld, en allen die de Synodale organisatie trouw bleven, ontvingen het volle bezit van alle goederen.

Ik voor mij ben altijd blijde geweest, dat de rechtbank deze zaak heeft behandeld en daarover uitspraak gedaan, en ik kan mij ook zeer goed begrijpen, dat de mannen, die dit geding verloren, nooit hebben willen erkennen: dit vonnis is rechtvaardig. Zij geloofden, dat hun onrecht aangedaan was en daartegen hebben zij geprotesteerd, en naar het woord van den vroeg ontslapen en diep betreurden ds. v. d. Bergh hebben toen onderscheiden kerken houten gebouwen opgericht, welke voortdurend het geleden onrecht in levendige herinnering moesten bewaren. Eens drukte hij zich zeer kras uit, toen hij zeide: wij zullen houten kerken bouwen, en dit volhouden, al moet het ook tot den jongsten dag duren, en ik weet nog zeer goed, welk een bijval dit woord in breeden kring vond.

Was het wonder, dat ik daarnaar dacht, toen Arnemuidens gemeente voor het eerst vergaderde in haar eenvoudig, net en sierlijk steenen huis en mij zelf vroeg: is er voornitgang of niet? O zeker, die houten gebouwen leveren allerlei ongerief op, en de steenen, indien de muren althans niet al te dun zijn, beantwoorden veel beter aan het doel, maar als met de verdwijning van de eerste ook de gedachte, die tot de oprichting den stoot gegeven heeft, voor altijd verwijderd was, zou dat eene oorzaak van smart moeten zijn. Doch dit behoeft gelukkig het geval niet te zijn. Zij kan blijven leven ook zonder de hulp van houten kerken.

Acht ge dit dan van belang? Is het in den grond niet een dubbeltjes kwestie? Moet de Kerk van Christus zich daarboven niet verheffen? Zoo kan men vragen, maar men vergeet dan, dat het allereerst een vraag van *recht* is, en dat aan die vraag vast zit de groote moeielijkheid van de verhouding, waarin de Staat tot de Kerk staat; en niemand zal zeggen, dat dit weinig beteekent, en daarom is van groot belang, dat deze zaak niet geheel op den achtergrond en in het vergeetboek raakt. Hoelang is het geleden, dat met duidelijke en klimmende kracht uitgeroepen werd: de tijd der staatskerken is voorbij; thans vragen wij wanneer zal de ure eindelijk aanbreken, waarop de Overheid aan de Kerk recht laat wedervaren? Moeten wij zoolang wachten, totdat eene anti clericale meerderheid de oude zoden, die reeds zoolang knellen, met geweld doorhakt, zooals thans in Frankrijk gezien wordt? Te hopen is het niet, maar wie is zonder vrees? Bovendien moeten de gereformeerden ook gedachtig blijven aan eene andere geliefde uitdrukking dier dagen: „geen klauw zal achter blijven", en die allereerst heenwees naar de oorzaak van de jarenlange verdrukking; de schuld van ons en van onze vaderen, waardoor het mogelijk is geworden, dat er zooveel verwijdering bestaat tusschen zonen van hetzelfde huis, en waardoor de volkomen herstelling uitblijft. Al het puin dat den bouw belemmert, moet worden weggeruimd en daarvoor moet het oog meer opengaan. Wij hebben nog eene schoone, maar ook zeer gewichtige taak te vervullen, waarvan de uitvoering alleen verwacht kan worden in den weg van verootmoediging. Ook aan ons zal de waarheid uit den lofzang van Maria blijken: Hij heeft een krachtig werk gedaan door Zijn arm; Hij heeft verstrooid de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten. Hij heeft machtigen van de tronen afgetrokken en nederigen heeft Hij verhoogd; hongerigen heeft Hij met goederen vervuld en rijken heeft Hij ledig weggezonden.

Wij moeten voorttrekken, maar ook toezien, dat wij blijven aanvaarden wat ons uit het verleden behoort zoowel wat tegen ons als wat voor ons pleit. Daarom mag niemand zich losmaken van het verleden en doen, alsof hij daar niets mede te maken heeft, en op den duur zou het zich geducht wreken, wanneer gereformeerden zich aan deze fout schuldig maakten.

De Heere, bij wien geen verandering is, geve naar Zijne trouw aan allen die Hem vreezen ook in dit opzicht een geregende wisseling des jaars.

Het feit zelf is slechts van locaal belang.

Nu onze Gereformeerde kerken weten, dat de rechtbank onze aanspraken op het kerkegoed niet erkent, doet men natuurlijk wijs met het houten hulpgebouw te vervangen door een steenen huis.

Maar Ds. Douma vestigt volkomen terecht de aandacht er op, dat de gedachte, die in dat houten gebouw lag uitgesproken, onder ons niet mag te loor gaan.

Voor ons heeft deze herinnering dubbele waarde, juist omdat ze niet van een woordvoerder der doleantie maar van een zoon der scheiding kwam.

Officieele Berichten.

Zondag 3 Januari des avonds half zeven nam onze geliefde Leeraar, Ds. Kreijt, afscheid van de Geref. gemeente alhier. Z.W.Eerw. had tot text gekozen Joh. 15 : 4a.

Namens den kerkeraad werd hem door een der Broederen dank gezegd voor zijne diensten en door de gemeente werd hem Ps. 121 : 4 toegezongen. De Heere stelle hem voor de kerk van Berkel tot een rijken zegen.

Het adres van den kerkeraad is thans:

G. VAN WIJNGAARDEN, *scriba*.

Monnickendam, 6 Jan. 1904.

Ds. H. Hoekstra, predikant bij de Geref. kerk van Arnhem (B) hoopt, D. V., op Dinsdag 12 Januari 1904, zijn 25-jarige ambtsbediening en tevens zijn 25-jarige echtvereeniging te herdenken.

Stelle de koning der kerk den geachten leeraar nog langen tijd tot een rijken zegen voor deze gemeente en zij 's Heeren gunst in ruime mate zijn deel.

Namens den kerkeraad
J. TEN CATE, *scriba*.

Arnhem, 9 December 1903.

Classis Dordrecht

De kerken in de classis Dordrecht worden opgeroepen ter vergadering, welke op 4 Febr. a.s. zal gehouden worden in de Consistorie der Wilhelmina kerk te Dordrecht. Punten voor het agendum moeten vóór of op 16 Jan. a.s. ingediend worden bij den eerstondergeteekende.

Namens den Raad der roepende kerk
te 's Gravendeel.
W. T. VAN DAM, *praeses*.
M. VERHOEFF, *scriba*.

De kerkeraad der Geref. kerk van Sprang gevoelt zich gedrongen, langs dezen weg zijn hartelijken dank te brengen aan alle Zusterkerken en particuliere personen, die in haar grooten nood liefde en belangstelling hebben doen blijken door eene collecte voor Sprangs Geref. kerk te houden of eene gave te zenden.

Wij verkeerden in benauwende omstandigheden, maar de Heere was onzer in groote liefde gedachtig. Veler harten heeft Hij voor ons geopend zoodat wij met dank aan onzen God mogen zeggen, dat de gelden mild hebben gevloeid. Op enkele honderden guldens na zijn we in staat de hypotheek, groot *f* 2700, af te lossen. En voor de aflossing kregen wij uitstel.

Onze hartelijke dank dan aan allen die ons gelden toezonden, welke door den penningmeester schriftelijk verantwoord zijn aan de betrokken kerken en personen, behalve aan enkelen, wier juiste adres of naam ons onbekend bleef. Ook aan deze Brs. en Zrs. onzen dank.

Menige kerk bleef echter in gebreke ons iets van het hare te schenken. Vele kleine kerken hebben het penningske der weduwe geoffert waarover we elkander vaak met verwondering hebben aangezien, terwijl met meer aardsche middelen gezegenden ons vergaten.

Ach, dat ook zij alsnog ons hulpe bieden!

Bij opdracht des kerkeraads:
DS. J. VISSER, *praeses*.
F. M. DE JONG, *scriba*.

Sprang, Dec. 1903.

Buitenland.

Engeland. Theologische apathie. De Kensit-actie voortgezet.

In een der Engelsche Christelijke bladen trok een artikel onze aandacht, dat tot titel droeg: Theologische apathie, of andets uitgedrukt: onverschilligheid omtrent Godgeleerde of leerstellige vraagstukken.

Het feit, dat er zulk een apathie bestaat, wordt in dit opstel geconstateerd en wel door niemand minder dan den bekenden Dr. J. Guiness Rogers. Deze zegt: „Wie strijdt nu nog over de vijf punten van het Calvinisme, die zulk een groote plaats innamen bij onze vaderen? Indien daardoor de verdraagzaamheid van dezen tijd werd aangeduid, zou men het met groote voldoening kunnen gadeslaan! Maar de beweging is veel verder gegaan. Een der bekwaamste schrijvers van de *Daily News* gaf ons een pittig artikel over: „Het afbreken der omheiningen," met welke omheiningen de lijnen zijn bedoeld, die de verschillende Godgeleerde denkbeelden van elkander scheiden.

Het was den schrijver opgevallen, dat deze omheiningen bij velen zoo totaal waren verdwenen, dat men geen onderscheid meer kent tusschen belijders der Drieëenheid en Unitariërs, of zelfs tusschen Christenen en Agnostici. Men zegt dat er goede menschen onder alle religiën gevonden worden, en zelfs onder menschen die niet met al gelooven. Zij zijn rechtvaardig, vriendelijk, getrouw aan hun woord, trouwe vrienden, goede burgers — wat wil men meer. Het practisch resultaat is: waarom zou men zulk een gewicht hechten aan het geloof? Op zijn best is het een zaak van blooteopinie, enz. enz.

Dit is een droevig verschijnsel. Zou niet overal hetzelfde zijn waar te nemen? De vraagstukken, die onze Gereformeerde vaderen met zooveel vuur konden bespreken, al was het ook dat zij niet altijd de waarheid in liefde betrachtten, worden tegenwoordig nog wel op de theologische colleges behandeld, maar het is alsof het publiek ze met voorname minachting voorbij gaat. Daaruit is mede te verklaren, dat in menige gemeente het drijven der Hoog kerkelijken of Ritualisten zonder protest voortgaat en de Engelsche staatskerk van lieverlede naar Rome terugvoert.

Er zijn nog kringen in Engeland, die zich tegen de Romaniseerende richting in de staatskerk schrap zetten. De „Kensit-kruistocht" wordt nog altijd voortgezet, al is de man die de ziel daarvan geweest is, de boekhandelaar John Kensit, voor twee jaren door de hand van een onverlaat gevallen. Diens zoon J. A. Kensit zet de zaak, door zijn vader op touw gezet, met dezelfde energie voort. Onder zijn leiding is de staf Wickliffe predikers uitgebreid, zoodat tegenwoordig een dertigtal mannen voor haar ijveren. Maar wat zijn dertig arbeiders voor een land als Engeland? Het is daarom te begrijpen, dat J. A. Kensit junior tracht gelden te verzamelen om een stichting te doen verrijzen, waarin jongelieden tot Wickliffe predikers kunnen opgeleid worden, opdat in elk Engelsch graafschap de roepstem zal weerklinken om het Protestantsch karakter der Engelsche staatskerk te bewaren.

Wij verblijden ons in deze beweging, al is het, dat wij van oordeel zijn, dat zij het kwaad niet in den wortel aantast. De Kensit beweging is te veel anti Roomsch en te weinig beslist Gereformeerd. Als men trachtte het Engelsche volk te doen begrijpen, dat de bisschoppelijke hiërarchie, gelijk die in de Engelsche staatskerk bestaat, in tegenspraak is met het woord Gods, en wanneer men de natie oprief om èn in de leer, èn in de kerkregeering, èn in de practijk des levens de Gereformeerde beginselen te aanvaarden, zou er met meer vrucht gearbeid worden, al ware het succes aanvankelijk slechts gering.

Zuid-Afrika. Het besluit der Synode van de Geref. Kerk in zake de „Nat. Scouts" en „Hands-uppers".

Wij zijn thans in de gelegenheid, meê te deelen, hoe het advies luidt van eene commissie, die geroepen was een voorstel te doen hoe men kerkelijk had te handelen met leden der kerk die in den jongsten oorlog aan de zijde der vijanden gestreden hadden (National Scouts) en met hen die zich zonder noodzaak of te vroeg hadden overgegeven (Hands uppers). Het luidt aldus:

In zake de vragen van den kerkeraad van Middelburg en den Ring van Utrecht, „hoe met degeenen te handelen, die ontrouw aan Regeering en volk geworden zijn" is uwe commissie van oordeel, dat de kerk het gedrag van personen, die ontrouw geweest zijn aan hunne Regeering en hun volk in den jongsten oorlog, door het opnemen van wapenen of anderszins den vijand hulp verleend hebben door woord of daad, als een ernstige zonde beschouwt, die zij niet onberispt kan laten voorbijgaan, omdat zoodanige handelwijze in strijd is met de plichten van een lid van eene Christelijke Kerk en Staat en veel lijden, ellende, bitterheid en onvrede daardoor veroorzaakt is. Doch, aangezien er vrede verklaard is en het de roeping van de Kerk is, om de goede orde te bewaren, en den vrede te bewerken, zoo beveelt uwe commissie aan, dat ter wille van het heil en den vrede onzer Kerk zoodanige personen vermaand worden tot bekeering en betering, opdat zij weer met vrijmoedigheid in de voorrechten mogen deelen van een lidmaat onzer Kerk. Voorts achten wij het wenschelijk, dat de Algemeene Vergadering het op het hart drukke van predikanten en kerkeraadsleden zoodanige personen te bezoeken en te vermanen en langs dezen weg hen terug te brengen.

Na bespreking besloot men deze zaak aan de kerkeraden over te laten, om naar bevind van zaken in elk bijzonder geval te handelen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

OOST EN WEST.

V.

IN GUNST.

Eenige maanden gingen voorbij. Graaf De Raye had zich in dien tijd in Denemarken nieuwe vrienden verworven, en was bij het hof zeer in gunst geraakt.

Dat bleek al spoedig, toen koning Christian 1 hem tot een hoogen post in het leger bevorderde. Zoo als wij weten, had de graaf een dergelijken ook in Frankrijk bekleed. Als krijgskundige had graaf De Raye een goeden naam, en de Deensche vorst had zeer goed begrepen, welk een aanwinst het kon zijn, als zulk een man in het leger kwam, temeer wijl Denemarken destijds meermalen in oorlogen was gewikkeld. Zoo werd dan de graaf groot maarschalk in het Deensche leger. Hij betrok te Kopenhagen een fraaie woning, en zag zich in staat gesteld, op den ouden voet te leven, daar hij een goede bezoldiging trok. Wat echter zijn schoone bezittingen in Frankrijk betreft, die waren na zijn vlucht door de regeering verbeurd verklaard en dus voor goed verloren.

Zoo verliepen twee jaren, waarin de graaf en zijn gezin, zich allengs geheel thuis begonnen te gevoelen in hun nieuwe woonplaats. Wel kwam, vooral bij de gravin, meermalen neer een vurig verlangen op naar het zuiden, waar het „schoone Frankrijk" zooals de bewoners van dat land, het vaak — en met recht — noemen. Maar al zouden allen gaarne hun land eens wedergezien hebben, ze begrepen hoe dat nu onmogelijk was, en dat zij alle reden hadden, den Heere God te danken, die hen, in onderscheiding van velen, zulk een gunstig lot bereidde, die hen naar een vrij land had gevoerd, waar zij velen vonden, die met hen een geloof hadden, en hen met liefde bejegenden. Zoo was er alle reden om God te danken, ook al was men ver van het vaderland, en al was om des geloofs wil, veel aardsch goed prijs gegeven.

De koning had intusschen gelegenheid gehad, om op te merken, welk een kundig en knap man hij in den Franschen graaf had gewonnen. De laatste verkeerde zeer veel aan het hof, en werd door den koning telkens geraadpleegd over allerlei gewichtige zaken, het leger betreffende. Evenzoo verschenen de gravin en haar kinderen meermalen ten hove, of werden er te gast gevraagd, en zeer vriendelijk door den ko-